

УДК 633.14:631.5

Ничипорук В. В., Плакса В. М., к. с.-г.н.

*Волинська державна сільськогосподарська дослідна станція
ІСГЗП НААН*

ВОЛИНСЬКИЙ СОРТ ЖИТА ОЗИМОГО КНЯЖЕ

В Україні жито озиме серед зернових продовольчих культур за площею займає друге місце після пшениці озимої. Найбільші площі жито озиме займає на Поліссі, а саме: у Волинській, Рівненській, Житомирській областях, де переважно легкі дерново-підзолисті ґрунти. У Волинській області під урожай 2010 року було засіяно 31,9 тис. га., 2011 року – 30,7 тис. га., тоді як під урожай 2012 року – 35,2 тис. га.

В світовому виробництві зерна на долю жита озимого припадає біля 236 млн. тонн. Середня світова врожайність жита знаходиться на рівні 2,2 т/га. В Україні показник середньої врожайності становить – 2,0-3,0 т/га (у Франції – 4,0 т/га, Німеччині – 4,5 т/га). Проте при повній реалізації біологічного потенціалу, урожайність жита озимого може становити близько 10,0 т/га.

Не малу роль відіграє селекція у поширенні даної культури. Це підвищення продуктивності існуючих, а також створення нових високо продуктивних сортів, пристосованих до умов сучасного сільського господарства.

Селекція, що ведеться у Волинській державній сільськогосподарській дослідній станції по створенню нових сортів жита озимого, направлена на створення середньорослих сортів жита інтенсивного та напівінтенсивного типу, адаптованих до несприятливих ґрунтово-кліматичних умов вирощування. З цією метою у Волинській державній сільськогосподарській дослідній станції ведеться селекція по створенню нових сортів на стійкість до вилягання, ураження хворобами та шкідниками й іншими якісними показниками зерна. Передача короткостебельності та інших корисних ознак, здійснюється шляхом насичуючих схрещувань. Крім того, проводяться добори високопродуктивних

трансгресивних рекомбінантів та стійких до вилягання форм в середньорослих гібридних комбінаціях. Як вихідний матеріал використовуються місцеві сорти жита, із високим адаптивним потенціалом, сорти й гібриди іноземного походження.

Сорт жита озимого Княже. Оригіна́тор: Волинський інститут агропромислового виробництва НААН. Передано у державне сортовипробування у 2008 році. Сорт створено методом гібридизації з наступним індивідуально-родинним доборо́м з гібридної комбінації Новозибківське 150 x Орловське 9. Різновид *Vulgare*, належить до диплоїдних форм виду *Secale cereale* L. Тип розвитку озимий. Сорт зернового та кормового напрямку, стійкий до вилягання, осипання та посухи. Колір алейронового шару зерна світлий. Ку́щ у період ку́щиння напівпрямостоячий. Колос 12-16 см, напівпрямостоячий. Вага зерна з одного колоса 2,0-3,3 грами, з однієї рослини 31,0-52,0 грами. Стебло мі́цне, пустоті́ле. Висота рослини 130-140 см. Зерні́вка видовжено-овальна, світло-коричнева, з вмі́стом бі́лку 11,8%. О́стюки до́вжиною 5-7 см, гру́бі, світло-жовтого ко́льору. В агротехнічному відношенні сорт належить до інтенсивного типу, позитивно реагує на внесення мінеральних добрив. На дерново-підзолистих супіщаних ґрунтах на фоні мінерального живлення $N_{30}P_{60}K_{80}$ внесених з осені та дворазового весняного підживлення в дозі N_{30} , врожайність становить 4,5-5,6 т/га.

Ма́са 1000 зерен 34,6-36,3 г. Хлібопекарські я́кості до́брі. Рі́вень ма́ксимальної врожайності становив за роки випробувань в зоні Полі́сся – 5,1 т/га, Лі́состепу – 5,53, у Волинській о́бласті – 5,61 т/га, що свідчить про високу екологічну пластичність сорту.

